

อัตลักษณ์ทางดนตรีของลำตัดแม่ศรีนวล ข้าอาจ ศิลปินแห่งชาติ
The Identity of Music in Lamtat Folksong By Srinual Kham-Ard,
National Artist

ทีฆภัส สอนินุช¹ สุรศักดิ์ จำนงค์สาร²
Teekapat Sontinuch, Surasak Jamnongsarn

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและอัตลักษณ์ทางดนตรีในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดของแม่ศรีนวล ข้าอาจศิลปินแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่าแม่ศรีนวล ข้าอาจเริ่มฝึกหัดขับร้องและแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัดเมื่อปี พ.ศ.2505 หลังจากได้รับการถ่ายทอดจากนายเต๊ะ นิมา บิดาของนายหวังดี นิมาหรือครูหวังเต๊ะ ต่อมาจึงศึกษาเพิ่มเติมจากครูหวังเต๊ะ ศิลปินแห่งชาติ การขับร้องของแม่ศรีนวล ข้าอาจ เป็นการขับร้องที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในเรื่องน้ำเสียงที่มีความกังวานสดใส มีการใช้เทคนิคครั้นเสียงหรือลูกคอที่เหมาะสมสอดคล้องกับจังหวะดนตรีเป็นอย่างดี ตลอดจนการแต่งกาย และการใช้ภาษาสุภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของคณะลำตัดที่ได้รับการปลูกฝังจากครูหวังเต๊ะ ทำนองเพลงลำตัดของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ที่นับเป็นเอกลักษณ์สำคัญจำนวน 7 ทำนอง ได้รับถ่ายทอดจากครูเต๊ะ นิมา คือ 1)ทำนองกลาง เมื่อปี พ.ศ.2505 ได้รับถ่ายทอดจากครูหวังดี นิมา คือ 2)ทำนองเพราะ เมื่อปี พ.ศ.2507 3)ทำนองกระพือ เมื่อปีพ.ศ.2509 4)ทำนองโศก เมื่อปี พ.ศ.2516 5)ทำนองมอญ 6)ทำนองลาว เมื่อปี พ.ศ.2518 และ7)ทำนองแขก เมื่อปี พ.ศ.2519 ตามลำดับ แม่ศรีนวล ข้าอาจ ใช้ความรู้ความสามารถทางการขับร้องลำตัดเพื่อรับใช้สังคมในด้านความบันเทิง ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเภทเพลงพื้นบ้านภาคกลางผ่านการแสดงและการถ่ายทอดให้กับเยาวชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 จนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ (Keywords): อัตลักษณ์ทางดนตรี; ลำตัด

Abstract

This research article is a part of the thesis entitled The Identity of Music in Lamtat Folksong by Mistress Srinual Kham-ard, a national artist, which aims to analyze the elements and musical identities in the Lamtat folksong singing of Mistress Srinual

Received: 2023-07-19 **Revised:** 2023-07-27 **Accepted:** 2023-07-28

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ไทยและเอเชีย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Master of arts Thai and Asian Music Faculty of Fine Arts Srinakharinwirot University

² คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Faculty of Fine Arts Srinakharinwirot University. Corresponding Author e-mail: Surasakja@g.swu.ac.th

Kham-ard. According to the study's results, Mistress Srinual Kham-Ard began practicing and performing Lamtat folk songs singing in 1962 after learning from Master Te Nima, the father of Master Wangdi Nima, or Wang Te, the national artist with whom she later studied. Mistress Srinual Kham-Ard's singing is characterized for its bright, resonant tone; the use of an appropriate tremolo that corresponds well to the rhythm of the music; as well as the dress and use of polite language that are distinctive to the Lamtat group, which was a campaign by Master Wang Te. Mistress Srinual Kham-Ard inherited seven distinct melodies from Master Te Nima: 1) Thamnong Klang (Klang melody) in 1962, which Master Wang Te inherited; 2) Thamnong Pro (Pro melody) in 1964; 3) Thamnong Krapue (Krapue melody) in 1966; 4) Thamnong Sok (Sok melody) in 1973; 5) Thamnong Mon (Mon melody) in 1975; 6) Thamnong Lao (Lao melody) in 1975; 7) Thamnong Khaek (Kheak melody) in 1976, intern. Since 1975, Mistress Srinual Kham-Ard has utilized her singing abilities to serve society by providing entertainment, preserving the arts and culture of central folk melodies through Lamtat performances, and imparting knowledge to youth.

Keywords: Musical identity; Lamtat

บทนำ (Introduction)

เพลงพื้นบ้าน (Folk Song) จัดเป็นส่วนหนึ่งของคติชาวบ้าน (Folklore) ที่น่าสนใจยิ่ง เพราะเพลงสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ ในขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทย เช่น หนุ่มสาวร้องเกี้ยวกัน เด็ก ๆ ร้องเพลงเล่นกัน แม่กล่อมลูกหรือเป็นเพลงที่ใช้ในเทศกาลต่าง ๆ เช่น เพลงร้องในงานแห่บั้งไฟ เพลงบอก เพลงเรือ เพลงลำตัด ฯลฯ เพลงพื้นบ้านจึงแยกออกจากการดำรงชีวิตของชาวบ้านได้ยากเพราะผูกพันกับชีวิตของคนไทยอย่างใกล้ชิดและสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาช้านาน (พรรณราย คำโสภา, 2542) ดังนั้นเพลงพื้นบ้านของไทยจึงมีหลากหลายแตกต่างกันออกไป ทั้งแนวทางการขับร้องหรือการแสดงออกถึงท่วงท่าและลีลาต่างๆ เพื่อแสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับสภาพสังคมในช่วงเวลานั้น ในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยการแสดง “ลำตัด” นับเป็นการแสดงพื้นบ้านที่มีความสำคัญทั้งด้านทำนองเพลง จังหวะดนตรี ทักษะการใช้ภาษาในการขับร้องโต้ตอบกันและสอดแทรกวิถีชีวิตความเป็นอยู่ไปกับเนื้อร้องทำนองเพลง

ลำตัดเป็นการแสดงที่มีที่มาจากการแสดงของคนไทยเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลามเรียกกันว่า “ดิเกร์มลายู” (Dikir Melayu) เดิมเป็นการสวดบูชาพระเจ้าของผู้นับถือศาสนาอิสลามพร้อมการตีกลองรำมะนา ดิเกร์ที่เล่นกันในพื้นที่วัฒนธรรมมลายูเรียกว่า “ลิเกฮูลู” มีผู้สวดเป็นผู้ชายล้วน ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 5 นักสวดดิเกร์มีโอกาสเข้าไปสวดถวายตัวครั้งแรกในการบำเพ็ญพระราชกุศลจึง

เรียกว่า สวดติเกอร์ แล้วพวกเชื้อแขกที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครก็ได้คิดพลิกแพลงนำการสวดมาเล่น ก็จะมีคนนั่งล้อมวงตีกลองรำมะนาและฉิ่งมีผู้ร้องนำ ส่วนคนตีกลองรำมะนาประกอบจังหวะก็จะเป็นลูกคู่คอยรับ มีการร้องตันกลองตอบโต้กัน หรือที่เรียกว่า “ปันทน” (Pantun) เดิมขับร้องเป็นภาษามลายูเข้ากับทำนองเพลง เรียกว่า “ละกู” (Lagu) จึงเรียกลักษณะการเล่นดังกล่าวว่า “ลิเกปันทน” ต่อมาพัฒนาเป็นการขับร้องในอัตราจังหวะที่ขยายให้ยาวขึ้น เรียกว่า “ละกูยาว” ที่เป็นการร้องตันสดว่าแก้กันเมื่อจบท่อนจบก็จะมีลูกคู่คอยรับ ต่อมามีการดัดแปลงเป็นเนื้อหาขับร้องเป็นภาษาไทยทั้งหมด จึงเรียกว่า “ลิเกลำตัด” ในระยะแรก และระยะต่อมาจึงเรียกสั้นๆว่า “ลำตัด” เดิมลิเกลำตัดมีผู้เล่นเป็นชายล้วนฝ่ายละ 4 คน ต่อมาเมื่อผู้หญิงร่วมเล่นฝ่ายละ 1 คน โดยจับคู่กับผู้ชายร้องว่าผู้หญิง ผู้หญิงร้องว่าผู้ชาย ต่อมาเปลี่ยนเป็นผู้ชายว่าผู้ชาย ผู้หญิงว่าผู้หญิงจนถึง 2479 จึงมีการแสดงแบ่งเป็นผู้ชายผู้หญิงอยู่คนละฝ่าย และร้องลำตัดว่าแก้กัน เป็นรูปแบบลำตัดที่แสดงอยู่ในปัจจุบันนี้ กล่าวได้ว่าลำตัด หมายถึงการแสดงตอบโต้ด้วยบทกลอนเพลงลำตัดและตัดเอาบางช่วงบางตอนของกลอนบทต่าง ๆ บางช่วงบางตอนมาประกอบการขับร้องร่วมกับเสียงจังหวะฉิ่ง กรับและกลองรำมะนาอีกทั้งยังมีการขับร้องแบบตันสดตามเหตุการณ์ที่จะนำเสนอ และมีลีลาในการขับร้องโต้ตอบสลับกันไปมา เพื่อแสดงถึงปฏิภาณไหวพริบของพ่อเพลงแม่เพลง (เอนก นาวิกมูล, 2531)

ประเด็นการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าเพลงพื้นบ้านลำตัดภาคกลางที่มีทำนองที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันด้วยชื่อของทำนอง การดำเนินทำนอง เนื้อหา และอารมณ์ของทำนอง ซึ่งแต่ละทำนองให้ความรู้สึก จังหวะ สำเนียง และโอกาสในการใช้แสดงที่แตกต่างกันไปอีกด้วย ผู้วิจัยอธิบายความรู้ด้านการแสดงลำตัดผ่านความสามารถในการแสดงลำตัดของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับในวงการเพลงพื้นบ้านลำตัด ผ่านระยะเวลาการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ และการศึกษาจนเกิดความชำนาญในด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด โดยให้สัมพันธ์กับองค์ประกอบของดนตรี เทคนิคในการขับร้อง และลีลาท่าทางในการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัด เพื่อให้เกิดความประทับใจ และถ่ายทอดอารมณ์ไปสู่ผู้ชมอย่างเกิดสุนทรียภาพรวมถึงแม่ศรีนวล ข้าอาจ ซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งในวงการเพลงพื้นบ้านลำตัดที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านจากครูผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านในแต่ละแขนงโดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านลำตัด และศึกษาค้นคว้าการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดด้วยตนเองจนนำไปสู่รูปแบบการขับร้องในลักษณะเฉพาะอันเป็นอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่โดดเด่นทางด้านการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัดในระดับจังหวัด และนำไปสู่การได้รับยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้านลำตัด) ตลอดจนสร้างสรรค์ผลงานการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัดมาอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถด้านการขับร้องตันสด การประพันธ์บทร้องลำตัดอีกทั้งท่าทางประกอบการแสดงลำตัดจนเป็นมาตรฐานให้กับศิลปินลำตัดทั่วไป ทั้งนี้แม่ศรีนวล ข้าอาจ เผยแพร่การแสดงผ่านสื่อสมัยใหม่ทุกรูปแบบสู่สังคม และปรับวิธีการแสดงให้เหมาะสมกับกาลเทศะเป็นผู้ถ่ายทอดและสร้างศิลปินลำตัดรุ่นใหม่ปัจจุบันดูแลควบคุมคณะลำตัด “หวังตะ” เป็นวิทยากร เป็นอาจารย์พิเศษถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัดในหน่วยงานสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีของลำตัดแม่ศรีนวล ข้าอาจ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง พบว่าเพลงพื้นบ้านลำตัดนั้น มีทำนองที่มีความหลากหลาย จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นควรว่าการศึกษาทำนองของเพลงพื้นบ้านลำตัด จะเกิดองค์ความรู้ คุณค่าทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางดนตรีของลำตัดแม่ศรีนวล ข้าอาจ ซึ่งจะเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ในมิติและมุมมองที่เป็นต้นแบบด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดต่อสาธารณะชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

- เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัดของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ศิลปินแห่งชาติ
- เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีของลำตัดแม่ศรีนวล ข้าอาจ ศิลปินแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเริ่มจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตำรางานวิชาการ เอกสารงานวิจัย เอกสารสิ่งพิมพ์วิทัศน์ และผู้เชี่ยวชาญที่มีความชำนาญโดยตรง เพื่อให้การศึกษาวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางเป็นขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างคุณสมบัติ (Purposive Sampling) และกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 4 คน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- นางศรีนวล ข้าอาจ หรือแม่ศรีนวล ข้าอาจ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้านลำตัด) มีความเชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด ทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัด ที่แตกต่างจากการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด เรียกได้ว่า เป็นอัตลักษณ์หรือคุณสมบัติเฉพาะตัวบุคคล
- สมาชิกลำตัดคณะหวังเต๊ะ จำนวน 3 คน เป็นสมาชิกลำตัดคณะหวังเต๊ะ มีประสบการณ์ในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดร่วมกับแม่ศรีนวล ข้าอาจ อย่างน้อย 15 ปี และเป็นผู้เรียนรู้และได้รับการถ่ายทอดการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดจากแม่ศรีนวล ข้าอาจ รู้ถึงวิธีการขับร้อง จังหวะ และทำนองเป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างการขับร้องแบบทั่วไป และการขับร้องซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ได้อย่างชัดเจน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ ที่ออกแบบโดยผู้วิจัยและผ่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าเกณฑ์การให้คะแนน (scoring rubric) มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ปริญญานิพนธ์ อันประกอบไปด้วย ด้านชีวประวัติ ด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด และอัตลักษณ์เฉพาะของแม่ศรีนวล ข้าอาจ

2. แบบสังเกต ที่ออกแบบโดยผู้วิจัยและผ่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าเกณฑ์การให้คะแนน (scoring rubric) มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ปริญญานิพนธ์ ด้านวิธีการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด โดยผู้วิจัยสังเกตไปพร้อมกับการเรียนรู้การขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด และเรียนรู้อัตลักษณ์ทางดนตรีในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดของแม่ศรีนวล ข้าอาจ

3. เครื่องบันทึกเสียง

4. เครื่องบันทึกภาพนิ่ง

5. เครื่องบันทึกภาพเคลื่อนไหว

การรวบรวมข้อมูล

1. เอกสารตำราวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document study)

รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรางานวิชาการ บทความ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมา นิยาม แนวคิดและความหมายอัตลักษณ์การขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด จากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1.1 สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

1.2 สำนักวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 หอสมุดดนตรีไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4 สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.5 แหล่งเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมลำตัดและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง พ่อห้วงเต๊ะ-แม่ศรีนวล อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม

2. ภาคสนามทางดนตรี (Fieldwork)

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

ผู้วิจัยได้ออกแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบ่งสัมภาษณ์และการศึกษาปฏิบัติทางดนตรี ซึ่งให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ทางดนตรีของลำตัดแม่ศรีนวล ข้าอาจเป็นหลัก โดยมีขอบเขตการศึกษาเป็นทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัดโดยการสัมภาษณ์มีประเด็นคำถามดังนี้

1) ชีวประวัติของแม่ศรีนวล ข้าอาจ

2) ที่มาและความหมายแต่ละทำนอง

3) อัตลักษณ์ทางดนตรีของลำตัดแม่ศรีนวล ข้าอาจ

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

ผู้วิจัยสังเกตอัตลักษณ์ทางดนตรีในการขับร้องเพลงพื้นบ้าน และสังเกตวิธีการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ หลักการแนวคิดของแม่ศรีนวลในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต

ผู้วิจัยดำเนินการถอดเทปการสัมภาษณ์ โดยการถอดเทปชนิดคำต่อคำเพื่อรักษาความเป็นธรรมชาติของความคิดผู้ให้ข้อมูล จัดทำข้อมูลเพื่อให้เกิดภาพสะท้อนความคิดของผู้ให้ข้อมูล และไม่ให้เสียซึ่งลักษณะอารมณ์และบรรยากาศของผู้ให้ข้อมูล และการนำข้อมูลที่ได้เรียบเรียงเพิ่มเติมข้อมูลด้วยการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ให้เกิดความน่าเชื่อถือและครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น และข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ผู้วิจัยบันทึกและรวบรวมข้อมูลเป็นความเรียง จัดระบบหมวดหมู่ของข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง และใช้เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ข้อมูลทางดนตรี

ผู้วิจัยดำเนินการถอดเทปจากการบันทึกและการฝึกปฏิบัติทางดนตรีบันทึกเป็นโน้ตไทย รวบรวมจัดหมวดหมู่และตรวจสอบความถูกต้องของโน้ตเพลง จังหวะ ทำนอง บทประพันธ์ที่ใช้ในบทเพลง และองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในบทเพลงซึ่งวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางดนตรีของการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดเป็นหลัก

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตผู้วิจัยนำผลการศึกษาศึกษาชีวประวัติ และวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีของทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัดของ ของแม่ศรีนวล ขำอาจ ศิลปินแห่งชาติ โดยมีประเด็นในการศึกษาด้านชีวประวัติและผลงานการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด

1) ประวัติแม่ศรีนวล ขำอาจ ผู้วิจัยนำประวัติแม่ศรีนวล ขำอาจ มาเรียบเรียงเพื่อลำดับเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้เห็นถึงความเป็นมาตลอดระยะเวลาตั้งแต่เริ่มฝึกหัดเพลงพื้นบ้านจนถึงปัจจุบัน

2) วิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีของทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัด โดยแต่ละทำนองผู้วิจัยวิเคราะห์ตามองค์ประกอบทางดนตรี ดังนี้ ความหมายของทำนองและที่มา, จังหวะ วรรณเพลงและทำนอง, รูปแบบของบทเพลง และวรรณกรรม ได้แก่ 7 ทำนอง เพื่อให้ได้ผลการวิจัยเชิงคุณภาพดังต่อไปนี้

2.1) ทำนองกลาง	2.2) ทำนองเพราะ
2.3) ทำนองโศก	2.4) ทำนองกระพือ
2.5) ทำนองมอญ	2.6) ทำนองลาว
2.7) ทำนองแขก	

ผู้วิจัยศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีของลำตัดแม่ศรีนวล ขำอาจ ศิลปินแห่งชาติ ดังนี้

1) ศึกษาอัตลักษณ์บุคคล และบริบททางสังคมของแม่ศรีนวล ขำอาจ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่นำมา เช่น ประวัติความเป็นมาของแม่ศรีนวล และจากการวิเคราะห์ทำนองต่างๆ มานำเสนอผลการวิจัยด้านอัตลักษณ์ บุคคล และบริบททางสังคมของแม่ศรีนวล ขำอาจ โดยนำเสนอรางวัลเกียรติคุณและผลงาน และการการรับใช้สังคม

2) ศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดของแม่ศรีนวล ขำอาจ ศิลปินแห่งชาติ ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาที่ลำดับเป็นเหตุการณ์จากการที่ได้รับการถ่ายทอดทำนองต่างๆ ตลอดจนจากการวิเคราะห์ทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัดแต่ละ

ทำนองเพื่อให้เห็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจนด้านการขับร้อง และสุนทรียภาพทางดนตรี ประกอบด้วย เทคนิควิธีการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย และภาษาที่ใช้

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด 7 ทำนอง ของแม่ศรีนวล ขำอาจ ที่ใช้ในการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งช่วงเวลาที่ได้รับการถ่ายทอด ในระหว่างปีพุทธศักราช 2505 – 2519 และเหตุการณ์ที่สำคัญในการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันโดยรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่งข้อมูล

1. จากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล
2. จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของแม่ศรีนวล ขำอาจ จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลสรุปได้ผลการวิจัยดังนี้ ดังนี้

ด้านประวัติความเป็นมา

แม่ศรีนวล ขำอาจ ปัจจุบันอายุ 76 ปี เกิดเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2490 เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรของนายผ่อง และนางใบ ขำอาจ บิดา-มารดาประกอบอาชีพทำนา เป็นบุตรคนที่ 8 ในจำนวน 12 คน สมรสแล้วกับนายหวังดี นิมา มีบุตรหญิง 1 คน คือ นางสาวนิรามย์ นิมา แม่ศรีนวล มีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนการแสดงพื้นบ้านมาตั้งแต่วัยเยาว์ โดยสามารถจดจำคำร้อง ทำท่า และฝึกฝนด้วยตนเอง หลังจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ที่โรงเรียนวัดกลางทอง (วัดบูรณาวาส) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร เมื่ออายุได้ 15 ปี จึงได้เริ่มฝึกหัดการแสดงพื้นบ้านลำตัดจากครูโต๊ะ นิมา ซึ่งเป็นบิดาของนายหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ) ต่อมาได้เรียนรู้การขับร้องเพลงพื้นบ้านเพิ่มเติมจากครูเพลงอีกหลาย ท่าน อาทิ แม่ทองอยู่ รักษาพล แม่ทองหล่อ ทำเลทอง พ่อพรหม เอี่ยมเจ้า แม่บัวผัน จันทร์ศรี แม่ขวัญจิต ศรี ประจันต์ โดยเริ่มออกแสดงลำตัดเป็นครั้งแรกกับ คณะบุญช่วย และด้วยความเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบ และลีลาการร้องการรำอันงดงาม จึงทำให้แม่ทองเลื่อน คุณพันธ์ครูลำตัดอาวุโสสนับสนุนให้เข้าร่วมในคณะลำตัด ของหวังเต๊ะ นับแต่นั้นเป็นต้นมา รับบทนางเอกทำหน้าที่แม่เพลงร้องนำ ด้วยความรักในงานแสดงจึงพยายามศึกษา เพิ่มเติมจากครูเพลงรุ่นเก่าที่มีชื่อเสียง ทำให้ พัฒนาฝีมือในการแสดงมากขึ้น รวมถึงได้รับคำแนะนำเทคนิคต่างๆ ในการแสดงลำตัดจากนายหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ) หัวหน้าคณะ ซึ่งเป็นทั้งครูและคู่ชีวิต ได้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงพื้นบ้านลำตัดมาอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถด้านการขับร้อง ด้นสด การประพันธ์บทร้องลำตัดจนเป็นมาตรฐานให้กับศิลปินลำตัดทั่วไป เผยแพร่การแสดงผ่านสื่อสมัยใหม่ทุกรูปแบบสู่สังคม รักษาภูมิเณท์การใช้ภาษาที่สุภาพ และปรับวิธีการแสดงให้เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นผู้สร้างศิลปินลำตัดรุ่นใหม่และถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง ได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติจึงนับได้ว่าเป็นศิลปินเพลงพื้นบ้าน ชั้นนำที่สามารถอนุรักษ์สืบสานศิลปะและวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ผ่านบทร้องรำที่ไพเราะ มีอารมณ์ขัน เป็นผู้ใฝ่รู้ พัฒนาตนเอง อยู่เสมอ ปรับการแสดงให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการรับ

ใช้สังคม โดยเปิดบ้านพักให้เป็น “แหล่งเรียนรู้เพลงพื้นบ้านภาคกลางพ่อหวังเต๊ะ แม่ศรีนวล” ถ่ายทอดแก่เยาวชน และประชาชน ผู้สนใจโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนี้ ยังเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างเต็มความรู้ความสามารถ และเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษให้กับสถาบันทางการศึกษาหลายแห่ง ตลอดจนให้การช่วยเหลืองานสาธารณกุศลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนทำให้แม่ศรีนวล ข้าอาจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน - ลำตัด) พุทธศักราช 2562

ภาพที่ 1 นางศรีนวล ข้าอาจ หรือแม่ศรีนวล ข้าอาจ ศิลปินแห่งชาติ
สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน - ลำตัด) พุทธศักราช 2562

ด้านทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัด

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัดของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ศิลปินแห่งชาติ สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

ทำนองกลาง หมายถึง ทำนองร้องของเพลงพื้นบ้านลำตัดใช้สำหรับเป็นพื้นฐานในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด ซึ่งแม่ศรีนวล ข้าอาจ ได้รับการถ่ายทอดโดยตรงจากครูเต๊ะ นิมา ซึ่งเป็นบิดาของนายหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ) เมื่อปี พ.ศ.2505 จากการได้รับถ่ายทอดทำนองดังกล่าวแม่ศรีนวล จึงได้รับคัดเลือกให้เป็นนางเอกในคณะลำตัด ณ ตอนนั้น บทแรกที่ได้ฝึกหัดและใช้ในการแสดงลำตัด คือ ไก่แก้วขันก้อง (ทำนองกลาง) หลังจากศึกษา และฝึกซ้อมการร้องลำตัดได้เพียง 3 เดือนก็สามารถแสดงลำตัดเป็นครั้งแรกใน “คณะบุญช่วย” คณะลำตัดของน้องชายของนายหวังดี นิมา (หวังเต๊ะ) โดยร่วมแสดงร่วมกับแม่อุ่นเรือน ยมเยี่ยม พ่อบุญปลูก พ่อมนตรี จากทำนองและบทร้องดังกล่าวนับเป็นบทร้องที่แม่ศรีนวลยึดเป็นหลักในการแสดงลำตัดและแสดงถึงตัวตนของแม่ศรีนวลอย่างชัดเจน

ตัวอย่างทำนองกลาง

บทสร้อยเพลง

(นำ) ไก่แก้วขันก้องดุเหว่าเราร้องก็ก้องสำเนียง ปักขีก็ยังมีคู่สงสารแม่หนูยังขาดคู่ใกล้เคียง
(สร้อย/ลูกคู่) ไก่แก้วขันก้องดุเหว่าเราร้องก็ก้องสำเนียง ไก่แก้วขันก้องดุเหว่าเราร้องก็ก้องสำเนียง
ปักขีก็ยังมีคู่ ปักขีก็ยังมีคู่ สงสารแม่หนูยังขาดคู่ใกล้เคียง

บทร้อง

สิบนิ้วขึ้นประนมขอกราบแก้ววันทา
กระแเสี้ยงสุกสร้อยฉั่นยังไม่ค่อยครวญคราง
หลีกเลียง

ฉันทขอความกรุณาต่อท่านที่มาฟังเสียง
ครั้นจะไม่มาตามสั่ง ก็หมดหนทาง

จนใจแท้ม่าจู้กจึงได้มาสนอง
ชีวิตลูกถูกสาป ไม่รู้ว่าบาปหรือเวร
ต้องลาล้างห่างถิ่นในแดนดินจังหวัด

นำฉิ่งฉับกรับกลองมาร้องรายเรียง
อาศัยกลองร้องเล่น แต่พอได้เป็นเสียง

โถ่เอ่ยนานาเวลาที่ฉันทยังขาดคู่เคียง

(สร้อย/ลูกคู่) ไก่แก้วขันก้องดุเหว่าเราร้องก็ก้องสำเนียง ไก่แก้วขันก้องดุเหว่าเราร้องก็ก้องสำเนียง
ปักขีก็ยังมีคู่ ปักขีก็ยังมีคู่ สงสารแม่หนูยังขาดคู่ใกล้เคียง

- จบทำนองกลาง -

ทำนองเพราะ หมายถึง ทำนองร้องของเพลงพื้นบ้านลำตัดมีการร้องให้เกิดความไพเราะ
ขับร้องสำหรับการอวยพร เมื่อปี 2507 แม่ศรีนวล ข้าอาจ แม่ทองเลื่อนครูลำตัดอาวุโสในวงการ
เพลงพื้นบ้านลำตัด เห็นถึงความสามารถของแม่ศรีนวลที่ปรากฏออกมาอย่างเด่นชัดในฐานะ “แม่เพลงลำตัด”
จึงสนับสนุนให้แม่ศรีนวล เข้าร่วมกับลำตัดคณะพ่อหวังเต๊ะ นิมา และแม่ประยูร ยมเยี่ยม ตั้งแต่นั้น
เป็นต้นมา จึงหมั่นฝึกฝนเพลงพื้นบ้านลำตัดและอาศัยการมีทักษะการจดจำที่ดีจึงได้ฝึกฝนการขับ
ร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดทำนองเพราะเพื่อใช้ในโอกาสการแสดงลำตัดต่อไป

ทำนองโศก หมายถึง ทำนองที่ร้องลักษณะโศกเศร้า มีเนื้อหาบรรยายถึงความเกิด แก่ เจ็บ
และตาย ซึ่งทำนองโศกนี้แม่ศรีนวล ได้ยินและจดจำระหว่างการร้องลำตัดของพ่อหวังเต๊ะ จึงนำมา
หัดร้องและขอคำแนะนำจากพ่อหวังเต๊ะในการขับร้องทำนองดังกล่าว เมื่อประมาณปี พ.ศ.2516

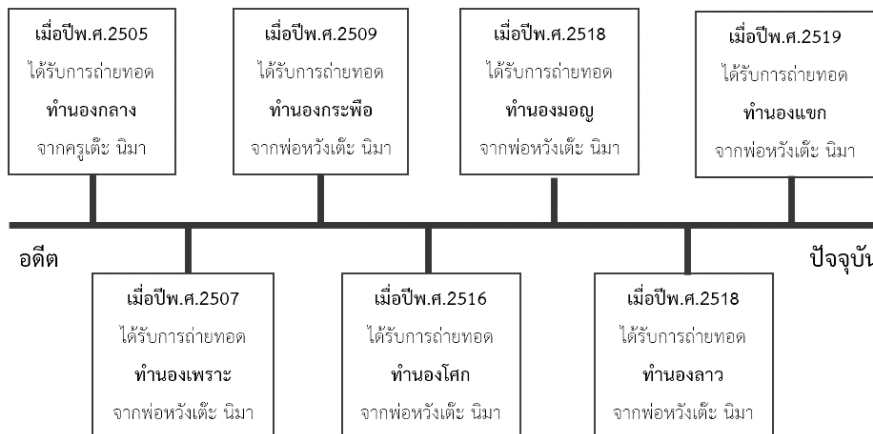
ทำนองกระพือ หมายถึง ทำนองร้องของเพลงพื้นบ้านลำตัดมีจังหวะกระชับ สนุกสนาน
ใช้เกี่ยวพาราสี เป็นทำนองที่นิยมใช้ในการขับร้องลำตัดของแม่ศรีนวลโดยเริ่มฝึกหัดและร้อง
เมื่อประมาณปี พ.ศ.2509 โดยได้ฟังและจดจำนำไปฝึกร้องพร้อมกับขอคำชี้แนะจากพ่อหวังเต๊ะ
ในการขับร้องทำนองกระพือ

ทำนองมอญ หมายถึง ทำนองร้องของเพลงพื้นบ้านลำตัดมีภาษามอญผสมกับภาษาไทย
โดยทั่วไปใช้ทำนองเพลงไทยเข้ามาเป็นทำนองที่ใช้ขับร้องบทสร้อยเพลงซึ่งมีทำนองที่คล้ายคลึงกับ
เพลงไทยเช่น เพลงพม่ารำขวาน เพลงทะเลมอญ เป็นต้น แม่ศรีนวล ได้รับการถ่ายทอดจาก
พ่อหวังเต๊ะ เมื่อประมาณปี พ.ศ.2518

ทำนองลาว หมายถึง ทำนองร้องของเพลงพื้นบ้านลำตัดที่มีการสอดภาษาท้องถิ่นภาคอีสาน เป็นการสอนเด็กเรื่องการวางตัว และการใช้ทำนองลาวในการต่อว่าฝ่ายชายก็มี แม่ศรีนวลฝึกหัดขับร้องทำนองลาว เมื่อประมาณปี พ.ศ.2518

ทำนองแขก หมายถึง ทำนองร้องของเพลงพื้นบ้านลำตัดที่มีภาษามลายูผสมกับภาษาไทยทำให้ได้รสชาติของสำเนียงของแขกอย่างชัดเจน ใช้สำหรับร้องขึ้นหน้ากลอง(บันตน) ร้องต่อกว่ากัน และร้องออกแขกตอนลำตัดจะเลิกแสดง แม่ศรีนวล ข้าอาจ ฝึกฝนและเริ่มขับร้องเมื่อประมาณปี พ.ศ.2519

ทำนองแต่ละทำนองมีความหมาย จังหวะ วรรคและทำนองเพลง รูปแบบ และวรรณกรรมที่แตกต่างกัน และส่วนของที่มาเป็นอัตลักษณ์ของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ในช่วงเวลาที่ได้รับการถ่ายทอดทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัดทั้ง 7 ทำนอง โดยมีผู้ถ่ายทอดและช่วงเวลา ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนผังเป็นอัตลักษณ์ช่วงเวลาที่ได้รับการถ่ายทอดทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัด

ทุกทำนองมีความเหมือนกันในวิธีการถ่ายทอดการแสดงไปยังผู้ชม ดังนี้

ภาพที่ 3 แผนผังเป็นอัตลักษณ์ช่วงเวลาที่ได้รับการถ่ายทอดทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัด

ทำนองทั้งหมดนี้ล้วนเป็นทำนองที่จะแสดงถึงความโดดเด่นในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการแสดงลำตัดของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ได้อย่างชัดเจน อันประกอบไปด้วยเนื้อหาของเพลง เทคนิคการขับร้อง กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย อันเป็นลักษณะเฉพาะของแม่ศรีนวล

การนำเสนอในเชิงพรรณานี้เป็นการนำเข้าสู่ถึงกระบวนการจำแนกอัตลักษณ์ส่วนบุคคลโดยวิธีการวิเคราะห์เพลง เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบการขับร้อง เทคนิคการขับร้อง และโครงสร้างของทำนองเพลง พื้นบ้านลำตัดทั้ง 7 ทำนองโดยกระบวนการศึกษาที่ได้รับจากแม่ศรีนวล ข้าอาจ ผู้เชี่ยวชาญเพลงพื้นบ้านลำตัด ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติในการแสดงลำตัด และกระบวนการรับถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านลำตัด ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาเพื่อให้เกิดความชำนาญในด้านการขับร้องโดยให้สัมพันธ์กับองค์ประกอบของดนตรี เทคนิคในการขับร้อง และลีลาท่าทางในการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัด เพื่อให้เกิดความประทับใจ และถ่ายทอดอารมณ์ไปสู่ผู้ชมอย่างเกิดสุนทรียภาพ แม่ศรีนวล ข้าอาจเป็นบุคคลหนึ่งในวงการเพลงพื้นบ้านลำตัดที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านจากครูผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านในแต่ละแขนงโดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านลำตัด และศึกษาค้นคว้าการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดด้วยตนเอง จนนำไปสู่รูปแบบการขับร้องในลักษณะเฉพาะอันเป็นอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่โดดเด่นทางด้านการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัดในระดับจังหวัด และนำไปสู่การได้รับยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้านลำตัด) ประจำปีพุทธศักราช 2562

ด้านอัตลักษณ์บุคคล และบริบททางสังคม

จากการรวบรวมข้อมูลแม่ศรีนวล ข้าอาจ เป็นผู้ได้รับรางวัลเกียรติคุณ และมีผลงานประจักษ์ต่อตนเอง และผู้อื่น ในระหว่างปี พ.ศ.2518 - 2566 ตลอดจนการรับใช้สังคมเป็นส่วนหนึ่งในกิจวัตรของแม่ศรีนวล ที่จะถูกเรียนเชิญวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้านให้กับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน อีกทั้งเปิดพื้นที่บ้านพักเป็น “แหล่งการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ลำตัดและเพลงพื้นบ้าน ภาคกลาง พ่อห้วงเต๊ะ แม่ศรีนวล” เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดและเพลงพื้นบ้านแก่เยาวชน ประชาชนและผู้ที่มีความสนใจโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

ด้านอัตลักษณ์ทางดนตรีในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด

แม่ศรีนวล ข้าอาจ มีวิธีการจดจำทำนอง โดยการสังเกต ฟัง การได้รับการถ่ายทอด และการรับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ทางด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด มีเทคนิคในการเอื้อน ซึ่งเป็นเทคนิคในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดให้มีความไพเราะมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการใส่อารมณ์ในการขับร้องทำนองต่างๆให้เป็นไปตามสถานการณ์ และความเหมาะสมที่แสดงให้เห็นเทคนิคในการขับร้องซึ่งมีลักษณะที่เฉพาะที่โดดเด่นในเรื่องของจังหวะ ทำนอง เทคนิค การขับร้อง การแต่งกาย และภาษาที่ใช้ อีกทั้งปัจจัยทางสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่เป็นส่วนประกอบทำให้อัตลักษณ์ส่วนบุคคลนั้นสมบูรณ์และสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีในการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ศิลปินแห่งชาติ มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

การแสดงลำตัดมีการปรับตัวบางประการเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ภายใต้กระแสสังคม ปัจจุบัน เนื่องจากมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพิ่มมากขึ้น อาทิ โทรศัพท์ วิดีโอ ทำให้ผู้ชมการแสดงสามารถสรรหาความบันเทิงได้ง่ายขึ้น จากงานวิจัยเรื่อง การแสดงลำตัดคณะหวั่งเต๊ะ: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร โดยนางสาวน้ำผึ้ง มโนชัยภักดี ได้สัมภาษณ์แม่ศรีนวล ข้าอาจ ไว้เมื่อปี พ.ศ.2554 ทำให้ทราบว่า การแสดงของคณะมีวิธีการปรับวิธีการแสดงและการปรับภาษา ได้แก่ ประการแรก คือ การให้นักแสดงออกมาแสดงตัวพร้อมกันเป็นหมู่ เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ชม ประการที่สอง คือ การปรับเพลงไหว้ครูและเพลงลาจากเดิมมีเนื้อร้องยาวหลายบทก็ปรับด้วยการไหว้ครูเหลือเพียง 2 – 3 บท และเพลงลาจากเดิมเนื้อร้องยาวหลายบทก็ปรับด้วยการพูดอำลาแทนการขับร้อง ประการที่สาม คือ หารหยุดจังหวัดความสนุกเมื่อใกล้หมดเวลาด้วยการหยุดเนื้อร้องที่กำลังขับร้องให้เหมือนกับการแสดงยังไม่จบ เพื่อให้ผู้ชมรู้สึกว้าวค้างความรู้สึกสนุกก่อนที่จะเริ่มเปื้อนหน้า ประการที่สี่ การที่คณะลำตัดมีนักแสดงวัยรุ่นร่วมแสดงลำตัด และปรับภาษาโดยใช้ภาษาอังกฤษมาแทรกในท่อนบทพูด เพื่อสื่อสารความหมายให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย และเพื่อสร้างบทบาทตลกเล็กน้อยจากการใช้ภาษา

จากการอภิปรายเบื้องต้นแม่ศรีนวล ข้าอาจ มีการปรับตัวให้การแสดงลำตัดนั้นสามารถเข้าถึงและอยู่บนพื้นฐานความเหมาะสมในเรื่องของกรอบระยะเวลาที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้ชมตลอดจนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสำคัญต่อวงการเพลงพื้นบ้านลำตัดในปัจจุบันเป็นอย่างดี กระบวนการรับการถ่ายทอดของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้เป็นต้นแบบในการศึกษาให้แก่ลูกศิษย์หลากหลายคน ได้นำการปฏิบัติตนอันเป็นแบบอย่างที่ดีของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็น กิริยา วาจา ใจ ประกอบด้วยทักษะพื้นฐานองค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด เพื่อต่อยอดศาสตร์ศิลป์ของไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าและอยู่คู่กับการปรับเปลี่ยนของสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา พร้อมกับแนะนำวิธีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรม เพิ่มกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชน ให้ได้มีส่วนร่วมในการเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้าน ตลอดจนยังมี “แหล่งการเรียนรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ลำตัดและเพลงพื้นบ้าน ภาคกลาง พ่อหวั่งเต๊ะ แม่ศรีนวล” ที่เป็นแหล่งบริการเพื่อสังคมเรียนรู้ศาสตร์การขับร้องเพลงพื้นบ้านโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นับเป็นความมุ่งมั่นในการสืบสานศิลปะเพลงพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ ซึ่งจากผลการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ พบว่าทำนองทั้งหมดนี้ล้วนเป็นทำนองที่จะแสดงถึงความโดดเด่นในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการแสดงลำตัดของแม่ศรีนวล ข้าอาจ ได้อย่างชัดเจน อันประกอบไปด้วยเนื้อหาของเพลง เทคนิคการขับร้อง กิริยาท่าทาง และการแต่งกาย อันเป็นลักษณะเฉพาะของแม่ศรีนวล ข้าอาจ การนำเสนอในเชิงพรรณนานี้เป็นการนำเข้าถึงกระบวนการจำแนกอัตลักษณ์ส่วนบุคคลโดยวิธีการวิเคราะห์เพลง เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบการขับร้อง เทคนิคการขับร้อง และโครงสร้างของทำนองเพลงพื้นบ้านลำตัด ทั้ง 7 ทำนอง โดยกระบวนการศึกษาที่ได้รับจากแม่ศรีนวล ข้าอาจ ผู้เชี่ยวชาญเพลงพื้นบ้านลำตัด ทั้งทฤษฎีและ

ปฏิบัติในการแสดงลำตัด กระบวนการรับถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านลำตัด ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษา เพื่อให้เกิดความชำนาญในด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัด โดยให้สัมพันธ์กับองค์ประกอบของดนตรี เทคนิคในการขับร้อง และลีลาท่าทางในการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัด เพื่อให้เกิดความประทับใจ และถ่ายทอดอารมณ์ไปสู่ผู้ชมอย่างเกิดสุนทรีภาพแม่ศรีนวล ข้าอาจ เป็นบุคคลหนึ่งในวงการเพลงพื้นบ้านลำตัดที่ได้รับการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านจากครูผู้เชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงพื้นบ้านในแต่ละแขนงโดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านลำตัด และศึกษาค้นคว้าการขับร้องเพลงพื้นบ้านลำตัดด้วยตนเอง จนนำไปสู่รูปแบบการขับร้องในลักษณะเฉพาะอันเป็นอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังเป็นบุคคลที่โดดเด่นทางด้านการแสดงเพลงพื้นบ้านลำตัดในระดับจังหวัด และนำไปสู่การได้รับยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้านลำตัด) ประจำปีพุทธศักราช 2562

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ผู้วิจัยพบว่ามรดกศิลปวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านอีกหลายประเภทที่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น เพลงอีแซว เพลงฉ่อย เพลงเรือ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรมที่หลากหลายอันควรค่าแก่การศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล และพบว่าทำนองเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ
2. จากผลการวิจัยสามารถนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานทางดนตรีอันก่อให้เกิดข้อค้นพบใหม่ เช่น การสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีที่นำองค์ความรู้เพลงพื้นบ้านลำตัดเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ หรือการนำทำนองเพลงเป็นองค์ประกอบในงานสร้างสรรค์ในอนาคตเพื่อเป็นองค์ความรู้ที่ส่งผลให้เป็นการสนับสนุนเพลงพื้นบ้านลำตัด การส่งเสริมให้มีการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาวงการดนตรี ตลอดจนนำไปสู่การเผยแพร่เพื่อสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- น้ำผึ้ง มโนชัยภักดี. (2554). การแสดงลำตัดคณะหวังเต๊ะ: การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรรณราย คำโสภา. (2542). การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชามานุษยวิทยารุขวิทยา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชิต ชัยเสรี. 2559. สังคีตลักษณ์วิเคราะห์. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2563). การวิเคราะห์เพลงไทย. กรุงเทพฯ : กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชั่น จำกัด.
- ศุภย์มานุษยวิทยาสรินทร. (2547). วาทกรรมอัตลักษณ์. กรุงเทพฯ : ศุภย์มานุษยวิทยาสรินทร.
- สงัด ภูเขาทอง. (2532). การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- อภิญา เพื่องฟูสกุล. (2546). อัตลักษณ์ : การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ.
- เอนก นาวิกมูล. (2531). คนเพลงและเพลงพื้นบ้านภาคกลาง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.